

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

9. Idem discrimen eadamque natura gratiæ Christi probatur tertio ex differentia adiutorij possibilitatis, quod Pelagiani condiderunt, & voluntatis atque actionis, quod horruerunt.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

eius libero relinquatur arbitrio. Deus enim explorat libertatem ejus, quo sese, inquit, cum quolibet, sed pro libero nutu suo, conuersura sit: *Praviso Dei*, inquit ille, nullo modo o[mn]ia libera voluntatis, quia cooperationem & ipsam non efficit, sed supponit; & ab eo quodammodo pendet. Quibus conformia etiam passim alii docent. Nam illis explicandi modis nihil efficacius proferri posset ad probandum quod illic ipsum adiutorium sine quo non (quod tanquam sanæ voluntatis adiutorium Augustinus explicuit) tanquam Christi medicinale adiutorium recentiorum schola defendat. Unde quando premuntur ab adversariis, quod nimirum libertatem voluntatis ceterant, impudentes ipsissimis etiam Augustini phrasibus, quibus in explicanda primi hominis & angelorum gratia usus est, sententiam suam ab eorum telis & seipso ab impietate defen-

dunt. Nam redarguti quod in ista sententia prædestinatio & gratia Dei non sit causa nostra cooperationis sed effectus, negant hoc se qui, quia inquit ille, à Deo habemus vires & auxiliium, sine quo non possumus ad bonum opus cooperari. Et mox addit, quod voluntate determinato & influxu quodammodo sic prior ratione influxu gratie. Et alibi alius ostendere volens Deum esse qui discernat homines: Quia, inquit, hæc liberam determinationem voluntatis, sine Deo inspirante & adiuuante habere non potest. Nimirum ut non tantum explicandi modo, sed & ipsis verbis probent, se adiutorium sine quo non, pro medicinali Christi adiutorio quo disputantibus, obtrudere; ut quemadmodum olim integra libertate futurum erat, ita & nunc homines meritis, non gratia meritum donante discernantur.

CAPVT NONVM.

Idem discrimen eademque natura gratiæ Christi probatur tertio ex differentia adiutorii possibilitatis, quod Pelagiani condiderunt, & voluntatis atque actionis, quod horruerunt.

SED illa natura adiutorii medicinalis, pro quo largiendo Christus crucifixus est, ulterius ex gravissimo conflictu Pelagii & Augustini perspicue declarari & probari potest. Quod ut à fundamentis intelligatur, sciendum est duas fuisse dilutiones Augustino cum Pelagio controversas. Una fuit, quod, aut quale esset adiutorium Christi? hoc enim Pelagius assererat esse legem atque doctrinam, sapientiam, sententiamque revelationes, peccati remissionem, Christi exemplum, atque huiusmodi de quibus ante diximus; Augustinus è contrario, esse occultam submirationem Spiritus sancti. Altera, quis esset adjuvandi modus adiutorii medicinalis, utrum tantummodo possibilitatem, hoc est, potentiam seu potestatem bene vivendi adjuvaret, an verò etiam voluntatem, hoc est, volitionem & actionem. Inter illa verò adiutoria, quantum ad adjuvandi modum, ista est differentia; quod adiutorium possibilitatis asserat plenam operandi potestatem, in qua natura ejus absolvitur: concursus verò ipse ad volendum aut operandum, aut neglectus ejus, à voluntatis nutu pendeat, ita videlicet ut non obstante possibilitatis adiutorio, liberam humani sit, ut Pelagius aiebat, nec voluntatem tenam habere nec actionem; quemvis quando illo adjuvante vellet aut faceret, hinc esset hominis simul ac Dei, qui possibilitatem gratia sua semper adjuvaret auxilio. Ipsum tamen velle & nolle ut actu haberentur, ad hominem referendum esse censibat, quia de arbitrio fonte descendunt. Adiutorium verò voluntatis, id est, volitionis & actionis, longè alterius generis est. Non enim tantum adjuvat possibilitatem voluntatis, hoc est, non tantum com-

plet potestatem ejus ut operetur illo adjuvante si velit; sed donat ut re ipsa velit, ut veniat ad Christum, ut diligat, ut operetur: *Vbi, ibid. s. 490* inquit Augustinus, iam & possibilitatis profectus & voluntatis affectus, & actionis effectus est. Et alibi: Neque enim ait, non vos estis qui deditis vobis posse bene loqui; sed ait: Non vos estis qui loquimini. Nec ait, Spiritus patris vestri est, qui vobis dat, vel dedit posse bene loqui, sed ait, Qui loquitur in vobis: non significans possibilitatis profectum, hoc est, quod possibilitas sit facta major & auctior; sed exprimens cooperationis effectum. Et rursum: Quomodo dicit liberi arbitrii elatus assertor, quod possumus bene cogitare, Dei est, quod autem bene cogitamus nostrum est? Cui respondet humilis gratia predicator: Non quia idonei sumus aliquid ex nobis; quasi ex nobismet ipsis, sed quia substantia nostra ex Deo est. Non enim ait posse cogitare, sed cogitare. Sed ad intelligendam plenius mentem Pelagii, naturamque adiutorii possibilitatis & voluntatis atque actionis omnino videnda sunt quæ fuscè diximus in explicandis dogmatibus hæresis Pelagiane.

Cum igitur esset ista utriusque adiutorii differentia, Pelagius fortissimè contendebat, qualecumque esset bene volendi, vivendi que adiutorium, hoc non nisi possibilitatem, hoc est, potestatem faciendi adjuvare, ita videlicet ut in plenissimo voluntatis arbitrio usus vel non usus & possibilitatis & adiutorii remaneret. Decantatissima quippè cantilena hæresiarum fuit, bene velle & nolle, loqui & non loqui, cogitare & non cogitare nostrum esse, quia ex arbitrio fonte descendunt; & hæc omnia verere etiam in malis possumus, prout ibidem libro quinto declaravimus. Non quod negaret qualecumque Dei

lib. 5. de grat. Dei

lib. 5. de grat. Dei

lib. 5. de grat. Dei

lib. 5. de grat. Dei

lib. 5. de grat. Dei

lib. 5. de grat. Dei

lib. 5. de grat. Dei

lib. 5. de grat. Dei

Dei adiutorium simul influere cum voluntate, quod falsum esse jam jam demonstravimus, sed quia non minus adiutorium quodcumque possibilitatis voluntati subditum erat, ut in opus influeret aut non influeret, quam ipsa operis possibilitas; quandoquidem ex possibilitate & adiutorio, una possibilitas perfecta completeretur.

Cum igitur hæc essent duo capita doctrinae Pelagianæ capitalia, adiutorium gratiæ non esse nisi legem atque doctrinam: & quaecumque tandem esset adiutorium, hoc non esse nisi possibilitatis; non autem voluntatis & actionis adiutorium; utrumque Augustinus tanquam errorem Apostolicæ proscriptum anathematis adversione damnavit. De primo non laboramus, hoc enim nobiscum omnes recentiores merito damnatum esse profitentur. Desecundo, hoc est, de operandi modo, tota quæstio est. Ipsi quippe cum non aliud invenire queant gratiæ genus, nisi vel habituale, vel sufficientem, vel congruam (nam de autoribus prædeterminationis physicæ nunc non loquor) velint nolint, agnoscere coguntur ista gratiæ Christi adiutoria quantum ad adjuvandi modum, non esse nisi possibilitatis, voluntatis verò & actionis nequaquam. Compleant enim secundum ipsos plenam volendi operandique potestatem; ipsa verò volitio & actio, de liberi arbitrii fonte descendit. Tam enim in arbitrii per adiutorium iam completi potestate est, nolle quam velle, actionem omittere quam suscipere. Ut nihil verius de tali possibilitate divino adiutorio munita dici possit quam id quod Pelagius dixit: *Quod possumus omnia bonum facere, dicere, cogitare, illius est qui hoc posse donavit, qui hoc posse adjuvat: quod verò bene vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus nostrum est, quia hoc omnia verere etiam in malum possumus.* Quibus verbis adiutorium possibilitatis explicuit. Vigilantissimè quippe & perspicacissimè vidit, (quod ego sapius supra modum demiratus sum Scholasticos eruditissimos acutissimosque viros non agnoscere) quod sicut usus cuiuslibet facultatis, sive oculi externorumque sensuum, sive facultatis progressivæ, sive intellectus, sive voluntatis noster est, hoc est, ad nostræ libertatis indifferentem flexum & nutum referri debet, non ad Deum, quatenus solam facultatem dedit; ita quoque cuiuslibet adiutorii concursus, sive naturalis, sive gratuiti, etiamsi esset tantæ præstantiæ adiutorium, quantæ vel angelica cogitatio comminisci posset, imò etiamsi esset vel ipsa essentia Dei per modum speciei ad sui visionem, vel per modum gratiæ ad sui amorem concurrentis, similiter prorsus noster sit; si videlicet sic solam possibilitatem adjuvet, ut usus ejus & non usus in libero relinquatur arbitrio. Hoc si agnoscere dignarentur, quod ipsa clamat veritatis evidentia, nihil omnino laborarent in intelligendis multis capitalibus, certissimisque Doctoris profundissimi principis, quæ nunc tanquam para-

De gratia Christi. c. 4.

doxa mirantur: *Ut quod Angeli quantumcumque per gratiam possibilitatis seu sine qua non adjuti, per liberum arbitrium in veritate steterunt, & primus homo stare potuit, quod nunc non possumus: quod Adamus per liberum arbitrium habere meritum potuit, nos non possumus: quod ipse meritis discernendus erat, nos sola gratia discernamur: quod perseverare & non perseverare in ipsius relinqueretur arbitrio, nobis perseverantia ipsa donetur.* Hæc in Augustini doctrina sunt planissima, si solum appareat, quo in isto te labyrintho regas. Nimirum non ab excellentia facultatis, aut potestatis, aut possibilitatis, aut adiutorii pendet, quod volitio & actio nostra sit, aut alterius hominis facultatem aut adiutorium possidentis, aut Dei largientis; sed ab ejus arbitrio qui potestatem agendi ad agendum actum inflectit, aut rapit. Iam verò quodcumque possibilitatis adiutorium, non subit nisi rationem possibilitatis, seu sufficientis potestatis. Quod tunc manifestè cerne, si ex adiutorio gratiæ quantumvis maximæ, & ex facultate voluntatis unam numero & essentia completam potestatem, seu completum principium agendi nasci fingeres. Hoc enim ita perfectè à nutu voluntatis in agendo & non agendo penderet, ac si esset quæcumque alia potentia naturalis. Cum igitur cuncta recentiorum adiutoria nihil omnino compleant nisi plenam volendi agendique facultatem, cujus jam adiutorio instructi tanquam naturalis cuiuslibet facultatis usus & non usus, actio & cessatio libertati subditur, perfectè vel cæcis manifestum est, impossibile esse, ut aliud sit istud adiutorii genus quam possibilitatis, quale Pelagianus error asseruit, non voluntatis & actionis, quod Augustinus ex Scriptura prædicavit.

Hoc igitur solius possibilitatis adiutorium, quam luculentè ab Augustino à limitibus adiutorii seu gratiæ Christi Salvatoris excludatur, operæ pretium est porro videamus. Cum ergò sententiam Pelagii fusè explicuisset, Scripturisque refutasset, tandem concludendo subiungit: *Desinat itaque iam Pelagius & alii seipsum & alios fallere, contra Dei gratiam disputando. Non propter illorum trium unum, id est, propter possibilitatem bonæ voluntatis atque operis, sed etiam propter voluntatem (id est volitionem) & operationem bonam, erga nos gratia Dei prædicanda est. Et de possibilitatis illius adiutorio: Non ideo tantum adiutorium divinæ gratiæ commendetur, quia possibilitatem adjuvat naturalem. Et iterum, desinat dicere, quod possumus omnia bonum facere, dicere, cogitare, illius est, qui hoc posse donavit, qui hoc posse adjuvat: quod verò bene vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus nostrum: propter arbitrium videlicet voluntatis, cui tribuitur, quod possibilitas divinitus adjuva velit & faciat: Desinat inquam ista dicere. Non solum enim Deus posse nostram donavit atque adjuvat, sed etiam velle & operari operatur in nobis.* Et paulò post: *Istam Dei gratiam*

volun-

voluntatis videlicet & actionis, qua ipsum agere & velle donatur, & non tantum volendi agendique possibilitas; in divini eloquii manifestum etiam Pelagius manifeste feratur, sed tam diu contra se posse non operari impudentissimo putare, sed dolore saluberrimo aperiat. Et nonnulli interpolatis cum iterum Pelagii sententiam retulisset, quod ab illo manifestissimo suo dogmate non recederet omnino, ubi tria illa constituit, possibilitatem, voluntatem & actionem, & solam possibilitatem em diceret divino semper adjuvari auxilio; voluntatem autem & actionem nullo Dei adiutorio excludi invidere; hoc vero auxilium esse legem etque doctrinam, impietatem condemnando subtextit: Hac ergo pro meo capto intelligere potest in Pelagii scriptis, quando nominat gratiam. Videtur autem quod quia ista sententia, ignorantes Dei iustitiam suam volunt constituisse, & longe ab illa sunt, que nobis ex Deo est, non ex nobis ex Deo est, non ex nobis, quam in scripturis sanctis maxime Cassianus adversere atque cognoscere debuerunt. Rectissime omnino iustitiam, hoc est, opus iustum, quod tali possibilitatis adiutorio comparatur, esse dicit ex nobis non ex Deo. Cum enim non sit iustitia posse velle vel facere, quocumque tandem & qualicumque gratia adiutorio possibilitas ista voluntatis & actionis adjuvetur, sed ipsum velle & facere sit iustitia. Hoc autem impossibile est ut per quodcumque possibilitatis adiutorium habeatur. Donet enim posse non velle, donat facere posse non facere: ipsum vero velle & facere in quo & Pelagio & Augustino consistente iustitia est ab arbitrii libertate, possibilitatem & adiutorium in opus rapiente donatur. Unde verissime propriissimeque iustitia hominis, iustitia humana, meritum humanum, phrasibus Augustini nuncupari debet. Non quasi non esset excellentioris dignitatis operatio, in quam gratia simul influit, quam si voluntas eam sola produceret, verum quia non adiutorii divini, sed voluntatis humanae est, quod ipsum adiutorium ad influendum applicetur,

quantumvis & ipsi applicatio non sine possibilitatis adiutorio fieri queat. Hanc ergo gratia confessionem postulat a Pelagio, qua non tantum posse sed etiam velle & agere largiatur, qua tunc tantum quando volumus & agimus, praesto sunt, ipsosque terminos possibilitatis & voluntatis explicans, ut idem quod posse & velle significet. Quapropter quantum, inquit, attinet ad istam de divina gratia & adiutorio questionem, tria ista, qua aperte solum distinxit attendatur, posse, velle, esse, id est, possibilitatem, voluntatem, actionem. Si ergo consenserit nobis non solum possibilitatem in homine, etiam si nec velit, nec agat bene, sed ipsam quoque voluntatem & actionem, id est ut bene velimus, & bene agamus, que non sunt in homine, nisi quando bene vult & bene agit, si, ut dixi, consenserit, etiam ipsam voluntatem & actionem divinitus adjuvari, ut sine illo adiutorio nihil bene velimus & agamus; eamque esse gratiam Dei per Iesum Christum Dominum nostrum, in qua nos sua, non nostra iustitia iustos facit, ut ea sit vera nostra iustitia, hoc est opus iustitiae qua nobis ab illo est, nihil de adiutorio gratiae Dei quantum arbitror, inter nos controversia remanebit. Quibus verbis nihil compendiosius, libratius, veroque sensu plenius ab Augustino dici potuit. Nam & quid sit possibilitas & voluntas perspicue explicat; & duplicem possibilitatem profundissime insinuat, unam quae adest non solum quando non volumus, sed etiam quando volumus & operamur; alteram quae non nisi quando volumus praesto est, quam infra accurate tradituri sumus; & ipsam voluntatem, hoc est, velle adjuvandum esse, hoc est, ut alibi frequenter dicit, esse donandum ut velit: & sine tali adiutorio nullum omnino opus bonum posse fieri; & hoc esse medicinale illud adiutorium quod nobis Salvator attulit; & opus huius adiutorii esse decantatam illam a Scripturis Apostolicis iustitiam Dei, hoc est, opus iustitiae quod nobis largitur Deus, quibus nihil sublimius, & plenius, & accuratius dici potuit.

CAPVT DECIMVM.

Responso quaedam Neotericorum refellitur.

SCIO, quid responso medicentur Neoterici, Augustinum adversus Pelagianos agere, qui possibilitatem naturalem voluntatis lege doctrinaque juvari statuebant. Unde sequebatur, non juvari voluntatem & actionem, sed tantummodo potestatem. Itaque sibi cum illis nihil negotium esse, qui gratiam voluntatis internam, voluntatis & actionis adiutricem asserant. Sed ipsi doctrinam Augustini non satis accurate lance ponderarunt. Quod si fecissent, forsitan animadvertissent: primum, distinctos errores esse, pari censura damnandos, fideique sinceritate respuendos, quod adiutorium gratiae medicinalis sit lex atque doctrina, & quod

qualecumque tandem sit istud Christi adiutorium per illud non nisi voluntatis & actionis possibilitas adjuvetur. Horum primus crassior pluribusque notior est, alter occulta virulentia pessilienter. Quippe Iemi Pelagianam harelum, ut infra dicturi sumus, iste peperit, & per multa saecula vix a fidelium opinionibus depelli potuit. Itaque non quia primum errorem aliquis respuit, ideo statim liber est a secundo. Quapropter recte fortassis dicunt, se aliud adiutorium gratiae quam Pelagianos necessarium constituisse: at verò qualecumque tandem asserit, hoc aliud esse quam possibilitatis auxilium, nulla vi quantumcumque limatae disputationis offendant, quamdiu appli-